

TAMPEREEN KAUPUNKI

Tahmelan Uramonkadun asemakaavan nro 8752 eliöstö- ja biotooppiselvitys

Raportti

ID: 5053555

20.4.2020

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO.....	1
2	SELVITYSALUE.....	1
3	MENETELMÄT JA AINEISTO	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Kohteiden ja lajiston arvottaminen	3
3.3	Maastoinventoinnit	3
3.3.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	3
3.3.2	Liito-oravaselvitys.....	3
3.3.3	Muu lajisto.....	4
4	TULOKSET	4
4.1	Kasvillisuus ja luontotyytit	4
4.2	Liito-oravat	8
4.3	Viheryhteydet.....	9
4.4	Muu lajisto.....	9
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	10
	LÄHTEET.....	10

Liitteet

Liite 1: Kasvilajilista

Paikkatietoaineistot:

Pohjakartat© Maanmittauslaitos 2020, Tampereen kaupunki 2020

Elinympäristörajaukset ja havainnot © Tampereen kaupunki 2020

20.4.2020

Tahmelan Uramonkadun asemakaavan nro 8752 eliöstö- ja biotooppiselvitys

1 JOHDANTO

Työssä on laadittu Tampereen Kaupungin Tahmelan Uramonkadun alueelle eliöstö- ja biotooppiselvitys. Tavoitteena oli selvittää alueen luonnonympäristön yleispiirteet ja löytää suojelua ja säilyttämistä vaativat luonnonmonimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet. Tulosten perusteella on esitetty suosituksia maankäyttöön. Lähtökohtana on, että alueen suunnittelussa voidaan huomioida huomionarvoisten eläin- ja kasvilajien, arvokkaiden luontotyyppien ja ekologisten yhteyksien kannalta arvokkaat alueet sekä edistää niiden ominaispiirteiden säilymistä. Nämä tavoitteet on mainittu maankäyttö- ja rakennuslaissa.

Selvityksen maastotöistä on vastannut erikoissuunnittelija FM Kari Korte (Tampereen kaupunki). Raportoinnin ovat laatineet Tampereen kaupungin toimeksiannosta FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n FM biologit Tiina Mäkelä ja Marja Nuottajärvi sekä luonnontieteiden kandidaatti Laura Fontell-Seppelin.

2 SELVITYSALUE

Selvitysalue sijoittuu Pyhäjärven rantaan, Tampereen keskustan länsipuolelle, Tahmelan kaupunginosaan. Lähiympäristössä on rivitaloja, paritaloja ja omakotitaloja. Kaava-alueen tontilla 1410/1 sijaitsee 1890-luvulla rakennettu noin 600 m²:n suuruinen huvilarakennus sekä noin 50 m²:n suuruinen varastorakennus. Muilta osin kaava-alue on lähivirkistysaluetta lukuun ottamatta Uramonkadun kääntöpaikkaa.

20.4.2020

Kuva 1: Uramonkadun selvitysalue

3 MENETELMÄT JA AINEISTO

3.1 Lähtötiedot

Selvityksen työvaiheet olivat lähtöaineiston koonti ja analysointi, maastoinventoinnit sekä raportointi. Selvitystä laadittaessa on otettu huomioon ympäristöviranomaisten antama yleinen ohjeistus:

- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas-sarja 109, Helsinki;
- Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Lähtötietoina on käytetty myös mm. seuraavia lähteitä:

- Oskari –karttapalvelu (Tampereen kaupunki 2020)
- Hertta –eliölajit tietokannan tiedot (3/2020)(Pirkanmaan ELY-keskus)
- Lajitietokannan havainnot (Laji.fi)
- Avoin tieto –palvelu (Suomen ympäristökeskus 2020)

20.4.2020

3.2 Kohteiden ja lajiston arvottaminen

Lajien uhanalaisuusluokitus perustuu uusimpaan uhanalaisuusarviointiin, joka on päivitetty vuonna 2019 (Hyvärinen ym. (toim.) 2019). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

Maastoinventointien yhteydessä havainnoitiin Euroopan Unionin lintudirektiivin (79/409/EEC,) liitteen I sekä luontodirektiivin (92/43/ETY) (erityisesti luontodirektiivin liitteen IV(a)) lajeja. Lintudirektiivin liite I käsittää yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Lintudirektiivi edellyttää sekä lintulajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivi kieltää niissä luettelujen lintujen tahallisen tappamisen, pyydystämisen häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana ja kaupallisen käytön. Liitteessä IV(a) on puolestaan eläin- ja IV(b) kasvilajeja, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Näitä ovat esimerkiksi liito-orava, kaikki lepakot ja jokihelmisimpukka. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty automaattisesti, ilman erillistä suojelupäätöstäkin.

Arvokkaiksi luontotyypeiksi luetaan kohteet, joiden olemassaolo merkittävästi lisää alueen luontoarvoja. Merkittävimmät tällaiset ympäristötyypit on lueltu Suomen luonnonsuojelulaissa (LSL 29 §) ja niiden olemassaolo on lailla turvattu sen jälkeen, kun alueellinen ELY-keskus on tehnyt niistä rajauspäätöksen ja saattanut sen maanomistajan tiedoksi. Metsälaki (Metsäl 10 §) määrittelee metsätaloustoimissa huomioon otettavia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka ilmentävät luonnon monimuotoisuutta talousmetsäalueilla. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla, mutta metsälain määrittely luontokohteista toimii indikaattorina alueellisista luontoarvoista. Vesilain suojeltavat vesiluontotyyppit on esitetty vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:ssä. Arvokkaalla luontotyypillä esiintyy usein myös arvokasta eliölajistoa.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Suomen luontotyyppien uusimpaan uhanalaisarviointiin (Raunio & Kontula (toim.) 2018). Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa käytetyt uhanalaisluokat vastaavat pääpiirteissään lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettyä luokittelua. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) luontotyyppit.

3.3 Maastoinventoinnit

3.3.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Työn tavoitteena oli selvittää alueella esiintyvät rauhoitetut, silmälläpidettävät, uhanalaiset tai alueellisesti uhanalaiset kasvilajit sekä muu huomionarvoinen lajisto. Luontotyypeistä selvitettiin uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyyppit sekä metsälain (10§), vesilain (2. luku 11§) ja luonnonsuojelulain (29§) mukaiset kohteet. Kasvillisuus selvityksen maastotyöt tehtiin Tampereen kaupungin toimesta 4.6.2019 (erikoissuunnittelija FM Kari Korte).

3.3.2 Liito-oravaselvitys

Liito-oravaselvityksen maastoinventoinnit ja liito-oravien kulkuyhteyksien tarkastelu tehtiin Tampereen kaupungin toimesta 28.5.2019. Liito-oravaselvitys tehtiin papanakartoitusmenetelmällä ohjeistuksen ”Euroopan

20.4.2020

unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt” (Nieminen & Ahola (toim.) 2017 mukaisesti. Maastotyöt suoritti erikoissuunnittelija FM Kari Korte.

3.3.3 Muu lajisto

Alueella esiintyvää muuta eläimistöä ja eläinten elinympäristöjä havainnoitiin kaikkien maastokäyntien yhteydessä.

4 TULOKSET

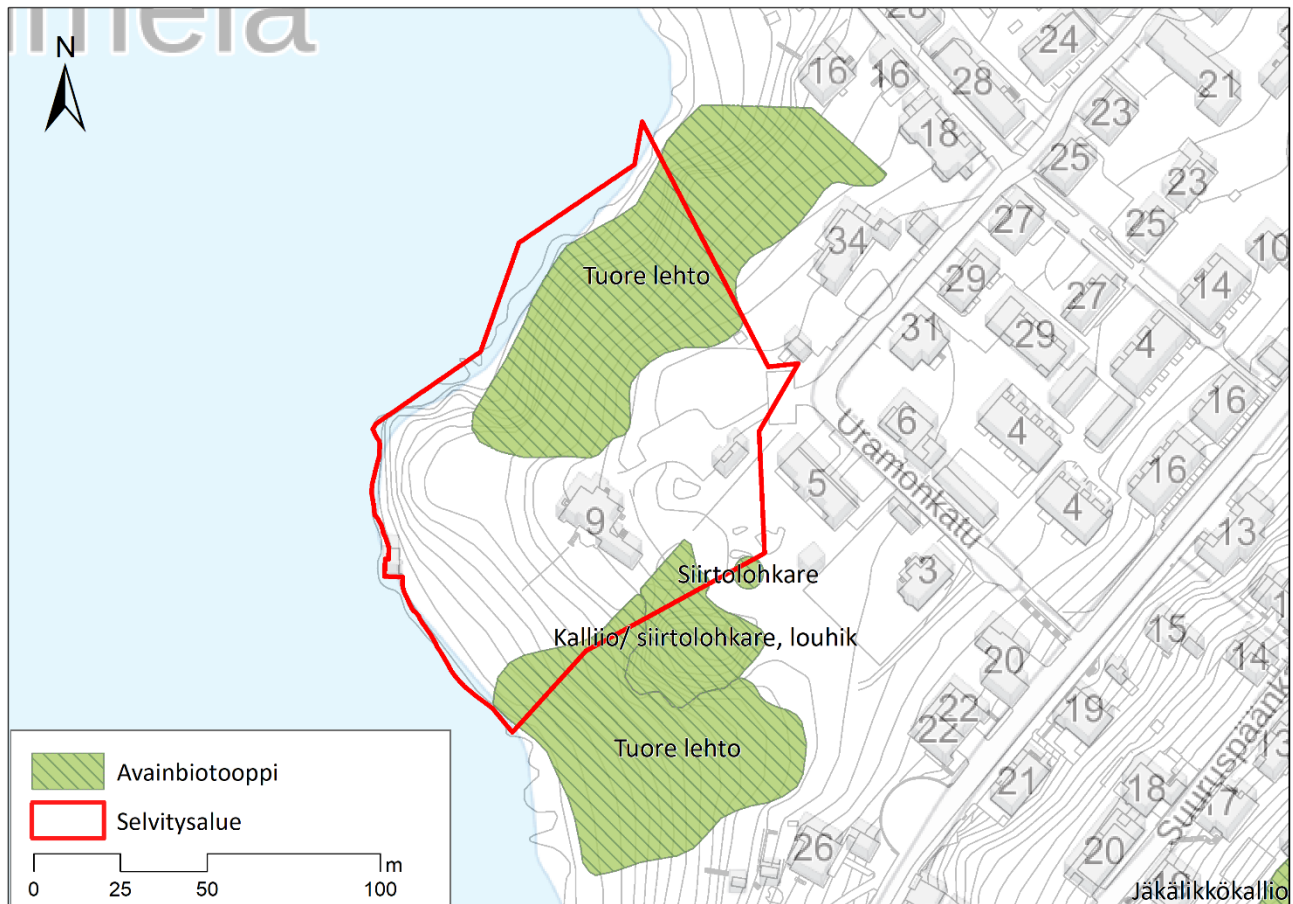
4.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

Selvitysalueen pohjois- ja luoteisosassa sekä sen eteläosassa on luonnonarvoiltaan arvokkaita lehtolaikkuja (kuva 2). Alueelle sijoittuu myös Tampereen kaupungin vanhat metsät -selvitykseen sisällytettyjä vanhoja metsiä (Tampereen kaupunki 2006, kuva 3). Selvitysalueelle sijoittuvista vanhan metsän kuvioista osa koostuu kuitenkin pääosin nuoresta puustosta (Luke, puuston ikä 2017).

Selvitysalueella vallitseva luontotyyppi on vuohenputkityypin (AegT) tuore runsasravinteinen lehto. Kenttäkerroksen valtalaji on vuohenputki. Vuohenputken lisäksi kenttäkerroksessa kasvaa muun muassa syy-läjuurta, aitovirnaa, sinivuokkoa, maitohorsmaa, lehtonurmikkaa, punaherukkaa, vadelmaa, metsäkurjenpol-vea, käenkaalia, lillukkaa, sormisaraa, paimenmataraa ja karhunköynnöstä. Alueen puusto koostuu haavasta, kuusesta, männystä ja raidasta sekä jalopuista. Puusto on alueen keski- ja itäosissa nuorehkoa ja pohjois-, länsi- ja eteläosissa, etenkin rantaviivalla vanhahkoa ja vanhaa.

Lehdoissa kasvaa vaativaa lehtolajistoa, kuten lehtopalsamia ja mustakonnanmarjaa. Lehtomaisuudesta kielii lisäksi kenttäkerroksessa kasvavat lehtotesma, sudenmarja ja mustakonnanmarja, pensaskerroksessa kasvava lehtokuusama, sekä puuston jalot lehtipuut, kuten metsävaahtera, tammi ja rannassa kasvava kynäjalava. Alueella kasvava lehtopalsami on lounainen laji ja sen levinneisyys rajoittuu Tampereen korkeudelle. Lehtopalsamia kasvaa erityisesti kaava-alueen itärajan tuntumassa, kivien välissä. Alueella kasvaa myös keltamo, joka on lehtopalsamin tavoin lounainen laji ja sen pohjoinen levinneisyys rajoittuu Tampereen korkeudelle. Lajien esiintyminen selvitysalueella kielii sen kasvillisuuden alueellisesta merkittävydestä.

20.4.2020

Kuva 2. Alueen avainbiotopit (Tampereen kaupunki 2020).

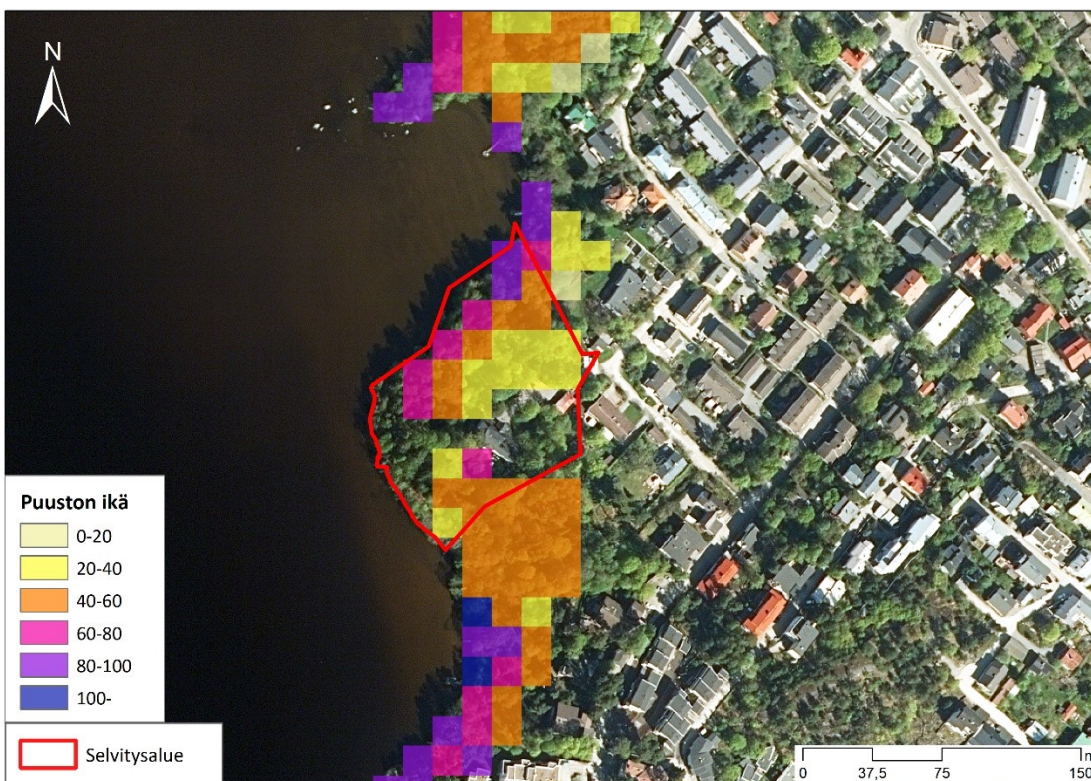
Lehtolajiston lisäksi alueella kasvaa viljelyperäisiä lajeja. Tällaisia lajeja on muun muassa suomenpihlaja, kalliottuhkapensas, pimpinellaruusu, varjolilja ja idänsinililja. Selvitysalueella kasvavaa humalaa tavataan Suomessa luonnonvaraisena Etelä-Lapin korkeudelle saakka, mutta kasvupaikan perusteella sen esiintymisen alueella voisi selittää viljelyperäisyys.

Selvitysalueen metsä on iältään vaihtelevaa (kuva 4), ja puuston ikä kasvaa rantaa kohden. Hyhkynlahden rannalla kasvavat kynäjalavat ovat vanhoja ja alueellisesti arvokkaita (kuva 5). Kynäjalava sisältyy Luonnon-suojeluasetuksen liitteen 4 lajeihin ja on Suomessa uhanalainen. Kynäjalavat tarjoavat hyviä saalistuspaikkoja alueen korvayököille.

20.4.2020

Kuva 3: Tampereen vanhan metsän kuviot (Tampereen kaupunki 2020).

Kuva 4: Puuston ikä (Luke 2017)

20.4.2020

Selvitysalueella sijaitsevat tuoret lehdot ovat lajistollisesti monimuotoisia ja niillä esiintyy vaativaa lehtolajistoa. Puuston nuoren iän ja heikon luonnontilan vuoksi kaikki selvitysalueen lehdot eivät kuitenkaan ole rajattavissa arvokkaiksi luontokohteiksi. Rantavyöhykkeen vanhat metsät, jotka ovat samalla tuoretta runsasravinteista lehtoa, ovat luettavissa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi kohteiksi ja ne tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa (kuva 5) rajaamalla kohteet rakentamisen ulkopuolelle. Vuohenputkityypin (AegT) tuore runsasravinteinen lehto on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) luontotyyppiä (Kontula & Raunio (toim.) 2018b).

Maastokäynnillä havaitut kasvilajit on lueteltu liitteessä 1.

Kuva 5: Selvitysalueella sijaitsevat arvokkaat luontokohteet. Rantavyöhykkeen tuoreiden lehtojen puusto on vanhaa, ja alueella kasvaa useita kynäjalavia.

20.4.2020

4.2 Liito-oravat

Liito-orava on luontodirektiivin liitteen IV(a) laji ja vaarantuneeksi (VU) luokiteltu laji (Hyvärinen ym. 2019).

Alueella ei maastokäynnillä havaittu merkkejä liito-oravista tai niiden reviireistä. Alueella ei ole liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Rannalla, selvitysalueen luoteispuolella on yksi luonnonkolo.

Alueella ei ole Tampereen liito-oravakartoitusaineistojen mukaan liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä (Tampereen kaupunki 2020, Ramboll 2016 2017). Lähimmät liito-oravalle soveltuva elinympäristöt löytyvät idästä Pynnikin luonnonsuojelualueelta (etäisyys n. 350 metriä) ja lännestä Pispalasta, Hyhkynlahden pohjoisrannalta (etäisyys n. 1 kilometri) (kuva 6).

Kuva 6. Liito-oravan elinympäristöt selvitysalueen läheisyydessä (Tampereen kaupunki 2020, Ramboll 2016, 2017).

20.4.2020

4.3 Viheryhteydet

Uramonkadun selvitysalueen metsät eivät juurikaan ole yhteydessä muihin metsiin. Etelään rantaa pitkin kulkee kuitenkin kapea puustoyhteys (kuva 7) Pyynikin luonnonsuojelualueelle ja pohjoiseen Lorisevanpuiston rantalehtoon, missä on kynäjalava luonnonmuistomerkkinä. Lorisevanpuiston lähistöllä sijaitsee myös perintömetsä Tahmela ja Tahmelan lähde.

Kuva 7: Viheryhteydet selvitysalueen läheisyydessä (Tampereen kaupunki 2020)

4.4 Muu lajisto

Lähtötietojen mukaan selvitysalueelta ei ole havaintoja muista uhanalaisista tai muutoin harvalukuisista lajeista (Pirkanmaan ELY-keskus 2020, Lajitietokeskus 2020). Alueelta on laadittu erillinen lepakkoselvitys (Ramboll 2019), jonka mukaan alueella esiintyy luontodirektiivin liitteen IV(a) pohjanlepakkoa sekä vesisiippaa ja pikkulepakkoa.

Maastokäynnillä selvitysalueella havaittuja lintulajeja olivat satakieli, lehtokerttu, kirjosiippo, peippo, paju-lintu, mustarastas ja mustapääkerttu. Uhanalaisia, silmälläpidettäviä tai lintudirektiivin liitteen I lajeja ei havaittu. Alueella ei ole linnustolle merkittäviä elinympäristöjä.

20.4.2020

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tämä eliöstö- ja biotooppiselvitys on laadittu Tahmelan Uramonkadun asemakaavan muutosta varten. Selvitys perustuu kasvillisuus-, luontotyyppi - ja liito-oravakartoitukseen. Maastossa on tarkkailtu lisäksi mm. alueen linnustoa.

Selvitysalueella esiintyy lehtokasvillisuutta sekä useita viljely- ja puutarhakarkulaisiksi tulkittavia lajeja. Alueen puusto on pääosin nuorta, mutta rantavyöhykkeessä vanhaa. Rantavyöhykkeen vanhat metsät, jotka ovat samalla tuoretta runsasravinteista lehtoa, ovat luettavissa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi kohteiksi (kuva 5) ja ne tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa. Vuohenputkityypin (AegT) tuore runsasravinteinen lehto on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) luontotyyppiä (Kontula & Raunio (toim.) 2018b). Nämä vanhapuustoiset lehtokuviot suositellaan säilytettäväksi rakentamisen ulkopuolella ja niiden puusto suositellaan säilytettäväksi.

Alueelle ei sijoitu muita uhanalaisia tai erityisen arvokkaita luontotyyppiä, huomionarvoisen lajiston esiintymisalueita tai muita luontokohteita, jotka pitäisi erityisesti huomioida alueen maankäyttöä suunniteltaessa.

LÄHTEET

Hotanen, J.P., Nousiainen, H., Mäkipää, K., Reinikainen, A., Tonteri, T. 2018: Metsätyypit -kasvupaikkaopas. Luke, Metsäkustannus. 191 s.

Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Maanmittauslaitos 2019: Kartta-aineistot. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. <<https://www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>>

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esitelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278

20.4.2020

Pirkanmaan ELY-keskus 2020: Hertta –eliölajit tietokanta. Aineistopyyntö 3/2020.

Ramboll 2019: Uramonkadun asemakaavamuutoksen nro 8752 lepakkoselvitys. Raportti. 21 s.

Ramboll 2017: Liito-orava osana yleiskaavan 2040 viherverkkoa 2017. Raportti, 16 s.

Ramboll 2016: Kantakaupungin liito-oravaselvitys 2016. Kantakaupungin yleiskaava 2040. Aineisto:
<https://www.tampere.fi/tiedostot/l/duxFmGOGh/Liito_oravaselvitys.pdf >

Suomen Lajitietokeskus 2020: Suomen Lajitietokeskus/FinBIF. <http://tun.fi/HBF.40090> (haettu 1.4.2020).

Suomen ympäristökeskus 2020: Avoin tieto – palvelu. <<https://www.syke.fi/avointieto>>

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas-sarja 109, Helsinki.

Tampereen kaupunki 2020: Oskari –karttapalvelu. <https://kartat.tampere.fi/oskari/?login=true>

Tampereen kaupunki 2020: Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa. Seuranta 2017-2019. Raportti. 32 s.

20.4.2020

Liite 2

Liite 1: Kasvilajilista

Laji	
vuohenputki	tammi
syyläjuuri	raita
aitovirna	vadelma
sinivuokko	terttuselja
maitohorsma	tuomi
lehtonurmikka	pimpinellaruusu
punaherukka	kalliotuhkapensas
töyhtöangervo sp.	mustikka
vadelma	metsäimarre
sudenmarja	ahomansikka
metsäkurjenpolvi	kielo
mustakonnanmarja	ahomatara
keltamo	varjolilja
käenkaali	nurmitädyke
lillukka	koiranheinä
humala	nurminata
nurmitädyke	kultapiisku
sormisara	idänsinililja
paimenmatara	kannusruoho
karhunköynnös	kullero
haapa	riikkanenätti
kuusi	lehtopalsami
metsävaahtera	lehtotesma
mänty	kivikkoalvejuuri
suomenpihlaja	hiirenporras
lehtokuusama	kanadanpiisku/isopiisku
taikinamarja	